

Grunnlovsforslag 16

(2011–2012)

Grunnlovsforslag fra Geir Jørgen Bekkevold, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke

Dokument 12:16 (2011–2012)

Grunnlovsforslag fra Geir Jørgen Bekkevold, Line Henriette Hjemdal og Øyvind Håbrekke om ny § 93 eller ny § 95 a (vern av liv fra unnfangelse til død)

Bakgrunn

Respekten for liv og menneskeverd er et av de grunnleggende prinsipper i vår kulturarv og preger vårt samfunn både gjennom lovgivning og etiske normer.

Retten til liv, frihet og personlig sikkerhet er fastslått i Verdenserklæringen for menneskerettighetene av 10. desember 1948 (art. 3). Retten til liv er videre slått fast i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (art. 2), FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (art. 6) og FNs barnekonvensjon (art. 6) som alle er ratifisert av Norge og er gjort til norsk lov gjennom menneskerettsloven.

Vern om menneskelivet og personlig frihet er så grunnleggende prinsipper at de også bør komme til uttrykk i Grunnloven. Retten til liv og retten til frihet er to av grunnpilarene i vår vestlige kulturkrets. Etter denne tradisjon er det et mål for ethvert samfunn å trygge det enkelte menneskes liv og gi det mulighet for livsutfoldelse.

Hensikten med en grunnlovsbestemmelse er å understreke at den grunnleggende respekt for liv og menneskeverd fortsatt skal prege vårt samfunn.

Menneskeverdet er ikke avhengig av det enkelte menneskets egenskaper og mulighet for livsutfoldelse. Alle mennesker har samme verdi.

Menneskeverdet er ikke betinget av kjønn, rase, utseende, alder, seksuell legning, helse eller funksjonsdyktighet. Mennesket oppnår ikke sin egenar-

tede verdi i kraft av en bestemt utrustning eller som følge av bestemte prestasjoner. Retten til liv er den mest grunnleggende av alle menneskerettigheter.

Retten til «personlig Frihed» er av vesentlig betydning for den enkeltes selvforståelse og trivsel. I et demokrati tilhører den grunnprinsippene. Den korresponderer med en utbredt oppfatning i det norske samfunn. Ved å ha denne rett i Grunnloven vil en motvirke eventuelle forsøk på å legge totalitære bånd på mennesket og frata det selvbestemmelsesretten på følsomme livsområder.

Den medisinske utvikling har ført til en situasjon hvor mennesker i større grad enn tidligere kan velge mellom liv og død. Vi står overfor nye problemstillinger både ved livets begynnelse og avslutning og trenger en sterkere bevisstgjøring av de etiske vurderinger i disse sammenhenger. Dette aktualiserer et klart grunnlovsmessig utgangspunkt når lovgivning på til dels nye områder skal utformes.

Flere problemstillinger reiser seg omkring svangerskapsavbrudd og fosterdiagnostikk. Stadig flere sykdommer og misdannelser kan diagnostiseres allerede på fosterstadiet. Vi står derfor ikke lenger bare overfor spørsmål om svangerskapsavbrudd av hensyn til andre enn fosteret, for eksempel moren, men i økende grad spørsmål om svangerskapsavbrudd som innebærer kvalitative vurderinger av menneskeverdet.

Vi viser her til debatten om «sorterings-samfunnet» og de sterke reaksjonene på at det nå er mulig ved hjelp av ulike former for fosterdiagnostikk selektivt å fjerne fostre med for eksempel uønsket kjønn, eller med funksjonshemninger som Down syndrom.

Utviklingen innen bio- og genforskning reiser ytterligere spørsmål om vern av fosteret, bruk av fostervev mv. Den raske utvikling innen moderne repro-

duksjonsteknologi for å avhjelpe barnløshet reiser også spesielle etiske spørsmål.

Den medisinske utviklingen har også ført til at en ved livets avslutning oftere enn før står overfor vanskelige etiske avveininger. Hvor lenge skal den medisinske behandlingen fortsette eller kunstig liv opprettholdes? Det har i stor utstrekning vært overlatt til legene å vurdere å ta standpunkt i disse spørsmålene. Det er imidlertid også et samfunnsansvar å sørge for en gjennomdrøfting av dette. Det er rimelig å grunnlovfeste at retten til liv gjelder til en naturlig død.

Som en konsekvens av det menneskesyn vi har gitt uttrykk for, mener vi at menneskelivet er ukrenkelig fra begynnelse til slutt. Retten til liv og legemlig integritet må omfatte hele livsspennet fra den første begynnelse ved befruktning til døden inntreffer.

Hvordan vern av livet skal utformes og hvilke nødssituasjoner som skal kunne begrunne unntak fra det prinsipielle utgangspunkt, må avklares i forbindelse med lovgivningsarbeidet på de enkelte felter.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Alternativ 1 A (originalspråk):

Ny § 93 skal lyde:

§ 93

Menneskeverdet skal være ukrænkelig. Enhver har Ret til Liv og legemlig Integritet fra Undfangelse til naturlig Død.

Enhver Borger har Ret til personlig Frihed og Livsudfoldelse inden de Grændser som fastsættes ved Lov.

Nærmere Bestemmelser om Borgernes Retsværn, Frihed og Rettigheder fastsættes ved Lov.

Alternativ 1 B (bokmål og nynorsk):

§ 93

Menneskeverdet skal være ukrenkelig. Enhver har rett til liv og legemlig integritet fra unnfangelse til naturlig død.

Enhver borger har rett til personlig frihet og livsutfoldelse innen de grenser som fastsettes i lov.

Nærmere bestemmelser om borgernes rettsvern, frihet og rettigheter fastsettes i lov.

–

§ 93

Menneskeverdet skal vere ukrenkjeleg. Einkvar har rett til lov og legemleg integritet frå unnfanging til naturleg død.

Einkvar borgar har rett til personleg fridom og livsutfalding innanfor dei grensene som blir fastsette i lov.

Nærare føresegner om rettsvernet, fridommen og rettane til borgarane blir fastsette i lov.

Alternativ 2 A (originalspråk):

Ny § 95 a skal lyde:

§ 95 a

Menneskeverdet skal være ukrænkelig. Enhver har Ret til Liv og legemlig Integritet fra Undfangelse til naturlig Død.

Enhver Borger har Ret til personlig Frihed og Livsudfoldelse inden de Grændser som fastsættes ved Lov.

Nærmere Bestemmelser om Borgernes Retsværn, Frihed og Rettigheder fastsættes ved Lov.

Alternativ 2 B (bokmål og nynorsk):

§ 95 a

Menneskeverdet skal være ukrenkelig. Enhver har rett til liv og legemlig integritet fra unnfangelse til naturlig død.

Enhver borger har rett til personlig frihet og livsutfoldelse innen de grenser som fastsettes i lov.

Nærmere bestemmelser om borgernes rettsvern, frihet og rettigheter fastsettes i lov.

–

§ 95 a

Menneskeverdet skal vere ukrenkjeleg. Einkvar har rett til lov og legemleg integritet frå unnfanging til naturleg død.

Einkvar borgar har rett til personleg fridom og livsutfalding innanfor dei grensene som blir fastsette i lov.

Nærare føresegner om rettsvernet, fridommen og rettane til borgarane blir fastsette i lov.

Geir Bekkevold

Line Henriette Hjemdal

Øyvind Håbrekke

Referert i Stortingets møte 28. september 2012.

«Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg.»

Dag Terje Andersen

president